

อิทธิพลของทฤษฎีความรู้ของเดวิด ฮิวม์ ที่มีต่อมนุษย์

The Influence of David Hume's 'S Theory of Knowledge on Humans.

พระฉนลย จูตวโส (บุรียักดี) และ พระครูภาวนาโพธิคุณ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Phra Chaloei Thitavangso (Buriphak)
and Phrakru Bhavanabodhikun
Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
KhonKaen Campus, Thailand
Corresponding Author; E-mail: bulipak2559@gmail.com

บทคัดย่อ

อิทธิพลทฤษฎีความรู้ของฮิวม์ที่มีต่อมนุษย์นั้น ฮิวม์ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องเหตุผลแก่การศึกษาและวงการปรัชญาว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ความเชื่อที่ว่า เหตุมีความสัมพันธ์กับผล ในความเป็นจริงแล้ว ทศนะของฮิวม์ ทั้งเหตุและผลนี้เป็นเพียงการเกิดขึ้นแล้วก็สิ้นสุดลงเท่านั้น ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกันเลยในธรรมชาติของตัวมันเอง เหตุและผลเป็นเพียงเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องที่ว่าไม่มีอำนาจพลังอันใดที่จะรู้ได้ บรรดาของเหตุทั้งหลายก็ไม่มีพลังอย่างนี้เช่นกัน สิ่งที่เป็นเหตุและผลเป็นเพียงกลุ่มประสบการณ์ทางผัสสะหรือประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสเท่านั้น

คำสำคัญ: อิทธิพล; เดวิด ฮิวม์; ทฤษฎีความรู้

* ได้รับบทความ: 2 ตุลาคม 2562; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2562; ตอรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2562
Received: October 2, 2019; Revised: December 25, 2019; Accepted: December 26, 2019

Abstract

The influence of Hume on the human. David Hume provided a rational proposition for the study and philosophical circles. Relationship between cause and effect belief that cause is related to effect. In fact David Hume 's views the cause and effect of this is only happening and it ends. There is nothing inherent in nature itself. The cause and effect is just any event. One event only relevant relationship that no power to know. The reasons are not so powerful. What is the cause and effect is only a sensory experience or a sensory perception.

Keywords: Influence; David Hume; Theory of Knowledge

บทนำ

ญาณวิทยาเป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาที่ศึกษาค้นคว้าถึงต้นกำเนิดความรู้ โครงสร้างวิธีการ และความสมเหตุสมผลของความรู้ ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า epistemology ซึ่งมาจากคำว่า episteme ซึ่งแปลว่า ความรู้ (knowledge) กับ logos ซึ่งแปลว่า ทฤษฎี (theory) ดังนั้น ในภาษาไทยจะเรียกญาณวิทยาว่า ทฤษฎีความรู้ก็ได้ และในภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า theory of knowledge แทน epistemology ก็ได้ (Witthan Suchikupta, , 1996 : 8) ญาณวิทยาหรือ ทฤษฎีความรู้ ได้กล่าวถึงบ่อเกิดความรู้ ลักษณะ หน้าที่ ประเภท ความสมเหตุสมผลของความรู้และพรมแดนความรู้ หามาตรฐานว่าอะไรเป็นความรู้ที่ถูกต้อง อะไรเป็นความรู้จริงหรือเท็จ ซึ่งในปัจจุบัน ญาณวิทยาจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นพื้นฐานในการแก้งความจริงทางอภิปรัชญา ดังนั้น ญาณวิทยาจึงสัมพันธ์กับอภิปรัชญาในแง่ที่เป็นการวิจารณ์ข้อเท็จจริง (Phra Ratchaworamuni (Prayoon Thammachitto), 2001 : 13)

เดวิด ฮิวม์ (David Hume) เป็นนักปรัชญาชาวสกอตแลนด์ ซึ่งได้รับแนวคิดจากจอห์น ล็อก นักปรัชญาประจักษ์นิยมที่เชื่อว่าความรู้ได้จากประสบการณ์ แต่ทฤษฎีของฮิวมนั้นพัฒนาไปไกลกว่าทฤษฎีของ จอห์น ล็อก (John Locke) และยอร์จ เบอร์กเลย์ (George Berkeley) ฮิวม์ให้ทรรศนะว่า ความรู้ไม่ได้มาจากประสบการณ์เท่านั้นแต่รวมถึง มโนภาวะ (Mental States) ทั้งหลายว่า ต้องมีที่มาจากประสบการณ์ด้วยเช่นกัน ซึ่งเท่ากับรวมเอาสิ่งที่เป็นความหลงผิดเข้าไปด้วย ฮิวม์กล่าวว่า ความรู้ทุกอย่างเกิดจาก ความตรึงตรา (รอยประทับ impression) และความคิดหรือจินตภาพ (image) ซึ่งความตรึงตราจะ

เกิดขึ้นได้เนื่องจากเรารู้สึกหรือมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส ความรุนแรงของสิ่งต่างๆ ที่มากระทบกับจิตโดยทางประสาทสัมผัสเป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างความตรึงตรากับความคิด

นอกจากนี้อิวัมยังได้ปฏิเสธสิ่งสากลอีกด้วย เขาไม่ยอมรับการมีอยู่ของพระเจ้า จิต วิญญาณ หรือ อัตตา เพราะสิ่งดังกล่าวไม่สามารถสัมผัสได้ หรือไม่สามารถทำให้เกิดความตรึงตรာได้ เขากล่าวว่า เมื่อใดพยายามหาอัตตาดังกล่าว ก็จะพบแต่ความร้อน (heat) ความหนาว (cold) และความรู้สึก (emotion) ความสุข (happiness) ความทุกข์ (suffering) เราสัมผัสกับความคิดที่เกิดขึ้นแล้วเปลี่ยนแปลงไปการที่อิวัมได้ปฏิเสธสสาร (substance) จิต (mind) พระเจ้า (God) นี้ เป็นสิ่งที่น่าสนใจว่า การที่เขาไม่มีความคิดอย่างนี้ซึ่งขัดแย้งอย่างมากกับนักปรัชญาสมัยก่อนที่มีความเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้เป็นความจริงทางอภิปรัชญา ซึ่งไม่มีใครกล้าปฏิเสธ แต่อิวัมก็ปฏิเสธความจริงนี้แล้วอะไรเป็นทฤษฎีความรู้ของเขาที่แท้จริง เหตุผลที่น่าเชื่อถือคืออะไร อิทธิพลของทฤษฎีความรู้ของเดวิด อิวัม ที่มีต่อมนุษยอย่างไร ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่น่าสนใจ (Phra Thaksin Khanathikorn (Sing Than Kham Kham, 2001: 64)

ทฤษฎีความรู้ของเดวิด อิวัม

อิวัมได้นิยามความรู้ว่าความจริงแน่นอนที่เกิดจากการเปรียบเทียบโนภาพการรับรู้ นั้นยังไม่ได้บ่งชี้ถึงความรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร ความรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัย 3 ประการ คือ ผู้รู้ (knower) สิ่งที่ถูกรู้ (known) และ สื่อ (ผัสสะ sensation) การทำงานจึงจะเกิดผลได้ ความรู้ในฐานะที่เป็นการรู้ถึงความจริงทางธรรมชาติ ทั้งพิสูจน์ได้ด้วยประสาทสัมผัส (sence) หรืออยู่เหนือขอบเขตของการพิสูจน์ทางปรัชญา (Prapat Phoengdon and faculty. 1997 : 8) การจะให้คำนิยามใดๆ ต้องเป็นการกล่าวถึงความรู้ที่เป็นจริง กล่าวคือ ความรู้ต้องเป็นสากล ที่ทุกคนยอมรับและไม่มีข้อโต้แย้งได้นั้นจึงจะเป็นจริง แต่ถ้าเป็นความรู้ที่ได้รับการยอมรับกันมาก่อน แต่ในวันหนึ่งมีผู้ที่ค้นพบว่า ความรู้นั้นไม่จริงหรือไม่สามารถยอมรับได้ความรู้นั้นมิใช่ความรู้ในทางปรัชญา เช่น คนสมัยโบราณเชื่อกันว่าโลกแบน แต่ในปัจจุบัน มีทฤษฎีสามารถพิสูจน์ชัดเจนว่าโลกกลม ความรู้ที่ถูกพิสูจน์อย่างนี้ไม่ใช่เป็นความรู้ทางปรัชญา ความรู้ในแง่ปรัชญาต้องอยู่พ้นจากการพิสูจน์ แต่ความรู้ในลักษณะนี้มีความขัดแย้งจากความเป็นจริง เนื่องจากไม่อาจหาคำตอบได้อย่างน่าพอใจ และมีข้อถกเถียงกันว่ามียุ่จริงหรือไม่ อิวัมมีความเห็นว่า ความรู้ที่เราแน่ใจจนสงสัยไม่ได้มันไม่มี

อย่างนี้เรียกว่าวิมตินิยม (scepticism) ดังนั้น ความรู้ในทัศนะของฮิวม์ จึงเป็นความรู้ที่พิสูจน์ได้ด้วยประสาทสัมผัสเท่านั้น ความจริงสิ่งที่อยู่เหนือประสาทสัมผัส เขาจะปฏิเสธไม่ยอมรับ เนื่องจากไม่มีสิ่งใด ที่จะทำให้เกิดการรับรู้ขึ้นได้ ความรู้ที่ได้จากประสาทสัมผัส ฮิวม์ก็ยังไม่มีความไม่มั่นใจนัก เป็นเพียงความเป็นไปได้เท่านั้น แนวความคิดนี้ ผลักให้เขาเป็นนักประสบการณ์นิยมแบบจำกัด จนถึงขั้นวิมตินิยม (scepticism) กล่าวคือ ความรู้ทุกอย่างเป็นเพียงความเป็นไปได้เท่านั้น ถ้ากล่าวถึงภาพรวมหรือความรู้ที่แท้จริงความรู้ในธรรมชาติของฮิวม์ ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะเป็นความรู้ขั้นประสาทสัมผัสโดยทั่วไป หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นความรู้ทางกายภาพ ที่อาศัยประสบการณ์ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้เท่านั้น (Royal Academy, 2000 : 8)

ฮิวม์ เป็นผู้เสนอทฤษฎีเพนทาการนิยม (sensationism) ที่เชื่อว่า ความรู้ทุกอย่างมาจากประสบการณ์ และเขาได้วิเคราะห์ประสบการณ์ว่า เป็นผลรวมของกลุ่มที่หลากหลายชนิด แต่ไม่เพียงเท่านั้น เขายังได้แบ่งประสบการณ์ความรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) รอยประทับ (impression) หมายถึง การรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งทางประสาทสัมผัสหรือทางใจโดยตรง ในขณะที่นั้นต่อความเป็นจริงภายนอก และ 2) มโนภาพ (ideas) หมายถึง ความคิดหรือสิ่งที่ปรากฏในหัวของจิตใจในขณะที่จิตคิดหรือรับรู้ซึ่งเป็นการเลียนแบบ (copy) มาจากรอยประทับ สำหรับมโนภาพนั้น ข้าพเจ้าหมายถึงจินตภาพที่ปรากฏอย่างเลื่อนกลางเวลาใช้เหตุผลและเวลาใช้ความคิดรอยประทับและมโนภาพ ประสบการณ์ทั้งสองนี้ เพื่อให้เข้าใจตรงกัน รอยประทับ (impression) เป็นประสบการณ์ที่ได้จากประสาทสัมผัสโดยตรงทั้งหมดของเรานั้นเอง ซึ่งเป็นการทำงานระหว่างอายตนะภายนอกสัมพันธ์กับอายตนะภายใน ตั้งแต่การเห็น การได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส และการสัมผัสทางกาย รวมทั้งอารมณ์และความรู้สึก รัก ชอบเกลียด ส่วนมโนภาพ (ideas) คือ ภาพเลื่อนกลางของสิ่งที่ปรากฏแก่จิตในลักษณะของความคิด ความรู้สึก หรือผัสสะที่อยู่ในความทรงจำในขณะที่กำลังคิดหรือหาเหตุผล ซึ่งก็คือ จินตภาพ (image) สิ่งทีปรากฏอย่างเลื่อนกลางเวลาใช้เหตุผลหรือเวลาใช้ความคิดนั่นเอง ซึ่งทั้งสองอย่างนี้เกิดจากประสบการณ์ ดังที่ฮิวม์กล่าวว่า การรับรู้ทั้งหมดของคนเราแบ่งได้เป็น 2 ชนิด ซึ่งข้าพเจ้าเรียกว่า รอยประทับ (impression) และมโนภาพ (ideas) การรับรู้ที่มีพลังและความรุนแรงมากกว่าคือรอยประทับ ในที่นี้หมายถึงผัสสะ (sensation) อารมณ์ (passion) และความรู้สึก (emotion) ที่เกิดขึ้นเมื่อมีประสบการณ์ (David Hume, 1971 : 45)

กล่าวโดยสรุป ความรู้ในทรรศนะของฮิวม์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ รอยประทับ (impression) และมโนภาพ (ideas) ทั้งรอยประทับและความคิดนี้เป็นที่มาของความรู้ ซึ่งรอยประทับเป็นการรับรู้สิ่งภายนอกด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าโดยตรง พอนานไปรอยประทับนี้ก็ถูกเก็บไว้ในลักษณะของความเป็นภาพในใจ เมื่อนึกถึงหรือคิดก็จะทำให้เกิดความรู้ขึ้นมา เนื่องจากฮิวม์ยอมรับความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส ความรู้เป็นเพียงขั้นประสาทสัมผัสของคนทั่วไปเท่านั้น ที่สามารถศึกษาค้นคว้าได้เองตามแหล่งที่เกิดขึ้น ความรู้ของฮิวม์นี้เป็นเพียงความรู้โดยอ้อมเท่านั้น เพราะจะต้องอาศัยสื่อกลางเป็นบุคคลหรือสิ่งแวดล้อม ที่ทำให้เกิดความรู้ถ้าเป็นความรู้ที่อยู่เหนือประสบการณ์เขาจะปฏิเสธทันที เนื่องจากว่าไม่ทำให้เกิดรอยประทับหรือทำให้เกิดมโนภาพได้ และฮิวม์เป็นผู้ที่ยึดหลักประสบการณ์อย่างเคร่งครัด จนทำให้แนวคิดของเขากลายเป็นวิมตินิยม (scepticism) ที่ว่า ความจริงเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่อาจรู้ได้ รอยประทับหรือมโนภาพเป็นความรู้ของฮิวม์ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กลุ่มประสบการณ์ แต่ประสบการณ์เหล่านี้ ต้องยึดประสาทสัมผัสทางอายตนะ คือ ตา หู จมูก ฯลฯ เป็นทวารในการรับรู้จากโลกภายนอกเข้ามาสู่ภายในความรู้จึงจะเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ ทั้งรอยประทับและมโนภาพจะเกิดขึ้นได้ต้องยึดประสาทสัมผัสทางการรับรู้ ดังนั้น ธรรมชาติของความรู้ของฮิวม์จึงจำกัดอยู่แค่ประสบการณ์ที่มีต่อวัตถุภายนอกเท่านั้น เป็นเพียงการพิสูจน์ว่า วัตถุภายนอกมีอยู่จริงหรือไม่ แต่เป็นการรู้ได้อย่างจำกัด คือประสาทสัมผัสรู้ได้แค่นั้นก็ยอมรับแค่นั้น จะสรุปเกินความจริงหรือการรับรู้ของเราย่อมเป็นไปไม่ได้ ถ้าสรุปเกินความจริง ก็จะทำให้เกิดปัญหาให้ถกเถียงกันภายหลังอย่างนักปรัชญารุ่นก่อนหน้าฮิวม์

ธรรมชาติของความรู้ (The nature of knowledge)

ความรู้ของเราเริ่มจากอะไร ทรรศนะของพวกประจักษ์นิยมเห็นว่า ความรู้เริ่มต้นขึ้นจากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสหรือที่มาของความรู้คือประสาทสัมผัส ทำให้เรารับรู้ข้อมูลจากโลกภายนอก คำว่า “โลกภายนอก (external world)” หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวอยู่ เช่นทุ่งหญ้า, ต้นไม้, ทะเล เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เรารับรู้มันด้วยประสาทสัมผัสซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่เรา จากคำนิยามมีประเด็นที่ควรพิจารณา 2 ประการ คือ 1) การรับรู้ (perception) และ 2) ประสาทสัมผัส (scene) การรับรู้ พวกประจักษ์นิยมจะไม่อาจปฏิเสธสิ่งที่อยู่ภายนอกได้โดยเด็ดขาด เนื่องจากว่าสิ่งภายนอกเป็นแหล่งความรู้ที่รับรู้โดย

ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ประสาทสัมผัสเหล่านี้เชื่อมโยงกับวัตถุภายนอกเกิดการกระทบกันทำให้เรารับรู้ โดยทั่วไปคนเรามักจะไม่สงสัยว่า สิ่งต่างๆ เช่น บ้าน ดวงอาทิตย์ ต้นไม้ หรือแม้แต่ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเราเอง สิ่งเหล่านี้ที่เรามองเห็นได้โดยตรง เรียกว่าวัตถุภายนอก (material substance) ถ้าวิเคราะห์ คำว่า “วัตถุภายนอก” ในความคิดของคนทั่วไปคิดว่า สิ่งที่อยู่ภายนอกตัวเรา อาจจะได้คิดถึงองค์ประกอบ คิดแต่เพียงว่าสิ่งที่เรามองเห็นตามสภาพที่ปรากฏ ทางประสาทสัมผัสบอกได้เท่านั้น แต่ในทฤษฎีของนักปรัชญา วัตถุภายนอก การตอบคำถามอาจจะต้องศึกษารายละเอียดมากมายประกอบด้วย คุณสมบัติ (quality) ลักษณะ (character) ขนาด (size) รูปร่าง (form) ความมีอยู่ของวัตถุขึ้นกับสิ่งใดบ้าง คือเราเชื่อว่า สิ่งเหล่านั้นมีอยู่ เป็นสิ่งที่เรารับรู้ และสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งได้ หรือหมายความว่าความมีอยู่ของวัตถุขึ้นกับเราหรือไม่ กล่าวคือ วัตถุภายนอกเป็นสิ่งที่เราเข้าไปสัมผัสรับรู้หรือไม่ หรือมันอยู่ได้ด้วยตัวของมันเอง

โดยทั่วไปสิ่งที่เรารับรู้นั้น ต้องรับรู้โดยประสาทสัมผัสมีประสบการณ์กับโลกภายนอกซึ่งมันมีอยู่จริงโดยตัวของมันเอง เป็นเพราะเราเชื่อด้วยสัญชาตญาณของเรา โดยปราศจากการคิดโดยไตร่ตรองหรือหาเหตุผลที่น่าเชื่อถือเพียงพอ เราเชื่อว่าสิ่งต่างๆ อยู่ด้วยลำพังตามสถานะของมันเอง แม้จะไม่มีใครรับรู้มันเลย ซึ่งความจริงไม่ถูกต้องนัก ถ้าหากพิจารณาดู จะพบว่า สิ่งที่เราเรียกว่า ข้อมูลหรือความรู้ นั้น สิ่งที่อยู่ในจิตนั้นก็คือการรับรู้ (perception) นั่นเอง ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า สิ่งที่เรารับรู้หรือสัมผัสมาจากสาเหตุวัตถุประการใด สิ่งที่เรารู้นี้ได้ก็คงเป็นแค่เพียงสัมผัสเท่านั้น การที่จะคิดถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งภายนอกกับผัสสะก็คงเป็นไปได้ไม่ได้ ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลก็คงเป็นไปได้เช่นกัน แต่ความสัมพันธ์ของมันเกิดขึ้นในลักษณะเชื่อมโยงระหว่างเหตุและผลคือ ผัสสะ (sensation) กับวัตถุ (material) แล้วเราจะอ้างว่า วัตถุเป็นสาเหตุของผัสสะไม่ได้ เนื่องจากผัสสะนั้นรับรู้แค่เพียงผิวเผิน ได้แก่คุณสมบัติต่างๆ ของวัตถุ เช่น สี เสียง กลิ่น รส ความแข็ง ความอ่อน ความร้อน ฯลฯ ถ้าถอดคุณสมบัติของวัตถุออกเมื่อใด สิ่งที่เรารู้นั้นก็ไม่มี ความหมาย อาจเป็นเพียงความว่างเปล่า เพราะไม่มีข้อมูลหรืออะไรเหลืออยู่เลย ไม่สามารถให้เหตุผลได้ว่า เบื้องหลังของคุณสมบัตินั้นมีอะไรรองรับอยู่อีกหรือไม่ ถ้าเป็นเช่นนั้น อีว้มักกล่าวว่า เราก็คงต้องมาเสียเวลาในการถกเถียงกันโดยเปล่าประโยชน์ เพราะในความจริง เราไม่อาจรับรู้สิ่งใดได้นอกจากรอยประทับ (impression) และมโนภาพ (ideas)

เท่านั้น ไม่มีหลักฐานยืนยันได้เลยว่ารอยประทับและมโนภาพมีสาเหตุมาจากวัตถุภายนอกหรือวัตถุสาร (material substance) หรือมีสาเหตุมาจากสิ่งที่เราเรียกว่าพระเป็นเจ้า ถ้าพิจารณาจะพบว่า ประสบการณ์ที่เกิดจากผัสสะเกิดขึ้นแล้วก็สิ้นสุดลง เราอาจกล่าวได้เพียงว่า ผัสสะทั้งหลายนั้น เป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นอย่างซ้ำซากในประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นขอบเขตประสบการณ์จะต้องอยู่แค่ผัสสะหรือแค่รอยประทับกับมโนภาพเท่านั้น เป็นความสัมพันธ์แบบใด ก็คงตอบได้เพียงผัสสะที่เป็นนิสยและความเคยชินของเราเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ตามทรรศนะของอิวัม การรับรู้ของมนุษย์นั้นมีสมรรถภาพอยู่ภายใต้ขอบเขตจำกัด ขอบเขตจำกัดในที่นี้ คือ ประสบการณ์ (experience) เพราะเราไม่สามารถรู้ถึงต้นกำเนิดและสิ่งที่อยู่เบื้องหลังของรอยประทับได้ ดังนั้น ธรรมชาติของความรู้ของอิวัมจึงจำกัดอยู่แค่ประสบการณ์ที่มีต่อวัตถุภายนอกเท่านั้น เป็นเพียงการพิสูจน์ว่า วัตถุภายนอกมีอยู่จริงหรือไม่ แต่เป็นการรู้ได้อย่างจำกัด คือประสาทสัมผัสรับรู้ได้แค่นั้นก็ยอมรับแค่นั้น จะสรุปเกินความจริงหรือการรับรู้ของเราย่อมเป็นไปไม่ได้ ถ้าสรุปเกินความจริง ก็จะทำให้เกิดปัญหาให้ถกเถียงกันภายหลังอย่างนักปรัชญารุ่นก่อนหน้าอิวัม

อิทธิพลของทฤษฎีความรู้ของเดวิด อิวัม ที่มีต่อมนุษย์

ข้อเสนอของอิวัมที่มีต่อวงการปรัชญา โดยให้แนวคิดเกี่ยวกับกฎธรรมชาติ อิวัมเชื่อว่า กฎแห่งเหตุและผล (cause and effect) หรือกฎธรรมชาติ (natural law) ที่มนุษย์รับรู้ได้ในยุควิทยาศาสตร์ สิ่งที่อิวัมเสนอ คือกฎแห่งเหตุและผล ที่มีอิทธิพล ในความคิดคนโบราณมีความเชื่อว่า เหตุมีความสัมพันธ์กับผล เมื่อมีเหตุจะต้องมีผลเกิดตามมา เหตุจะต้องเชื่อมโยงไปหาผล หรือเมื่อมีผลอาจคิดไปถึงเหตุได้ แต่ในครั้งนั้นยังไม่มีนักปรัชญาท่านใดคิดศึกษาอย่างจริงจัง ถึงธรรมชาติของเหตุและผล จึงยอมรับในมติที่ว่า “ความรู้ได้มาจากการคิดด้วยเหตุและผล” (Samak Burawat, 2001 : 264) อิวัมเป็นคนแรกที่กล้าโค่นล้มปรัชญาสมัยก่อน และยืนยันว่า ความรู้ที่ได้มาเป็นรอยประทับทางอวัยวะสัมผัส และยืนยันอย่างหนักแน่นว่า “การได้มาซึ่งเหตุและผลนั้นก็เป็นการรับรู้ด้วยอวัยวะสัมผัส” นี้เท่ากับเป็นการหักล้างวิชาตรรกวิทยาแห่งยุคปัญญาทางวิทยาศาสตร์ อิวัมให้คำนิยามของสาเหตุไว้ 2 นิยามคือ 1) คำนิยามที่เป็นความสัมพันธ์เชิงปรัชญา และ 2) คำนิยามที่เป็นความสัมพันธ์ตามธรรมชาติ (Somruedee Wisatwet, 1996 : 28)

1. คำนิยามที่เป็นความสัมพันธ์เชิงปรัชญา

(1) สาเหตุคือสิ่งที่เกิดก่อนและเกิดใกล้เคียงกับอีกสิ่ง และทุกครั้งทุกสิ่งที่คล้ายคลึงกับสิ่งแรกจะมีอยู่ก่อนและเกิดขึ้นใกล้เคียงกับทุกสิ่งที่คล้ายคลึงกับสิ่งหลังในลักษณะเดียวกัน

(2) สาเหตุคือสิ่งที่มีอีกสิ่งตามมา และทุกครั้งทุกสิ่งที่เหมือนกับสิ่งที่หนึ่งมีที่เหมือนกับสิ่งที่สองตามมา

(3) สาเหตุคือสิ่งที่มีอีกสิ่งตามมาในลักษณะที่ว่า “ถ้าสิ่งแรกไม่มี สิ่งที่สองก็ไม่อาจมีขึ้นได้”

2. คำนิยามที่เป็นความสัมพันธ์ตามธรรมชาติ สาเหตุถูกนิยามว่า

(1) สิ่งที่เกิดก่อนและเกิดใกล้เคียงกับอีกสิ่งและเกิดคู่กันเช่นนั้นจนกระทั่งการมีโนภาพของสิ่งหนึ่งกำหนดให้จิตคิดถึงมโนภาพของอีกสิ่งหนึ่ง และจากรอยประทับกับสิ่งหนึ่งทำให้จิตบังเกิดมโนภาพที่ชัดเจนยิ่งของอีกสิ่งหนึ่ง

(2) สาเหตุ คือ สิ่งที่มีอีกสิ่งหนึ่งตามมา และการปรากฏตัวทุกครั้งของมันชักนำความคิดไปสู่การมีอยู่ของอีกสิ่งหนึ่ง

การพิจารณาเรื่องสาเหตุ จากคำนิยามที่เป็นความสัมพันธ์เชิงปรัชญา คำนิยามส่วนใหญ่ จะบ่งบอกถึงลักษณะแก่นของเรื่องนั้นๆ แต่ในคำนิยามของฮิวม์ แทนที่จะบอกถึงลักษณะความสัมพันธ์หรือสถานการณ์ ซึ่งถือว่าเป็นแก่นของสาเหตุ หรือความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุที่เชื่อมโยงกับผล เขากลับพูดถึงกลุ่มประสบการณ์หรือรอยประทับที่มีกับสิ่งที่เรียกว่า สาเหตุ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นการนำเอามโนภาพมาเปรียบเทียบกับ ฮิวม์ยอมรับว่าคำนิยามส่วนแรกมีข้อบกพร่อง เพราะเป็นการนิยามจากสิ่งอื่นที่ไม่ใช่สาเหตุ ส่วนคำนิยามที่สองก็เป็นการนิยามถึงที่มาของการที่เราเรียกสิ่งหนึ่งว่าสาเหตุ โดยบอกว่า มันเกิดจากการเชื่อมโยงมโนภาพเข้าด้วยกันมันจึงไม่ใช่คำนิยามโดยตรง ซึ่งหมายถึงแก่นของสิ่งนั้นๆ คำนิยามนี้ไม่ใช่นิยามแบบเคร่งครัด หรือตรงกับสาเหตุนั่นเอง เลยทำให้เกิดข้อถกเถียงกันเรื่อยมา

จากการพิจารณาอะไรเป็นนัยที่ทำให้ฮิวม์นิยามประเภทหรือที่มาของมโนภาพหรือต้นกำเนิดแทนแก่น มีจุดมุ่งหมายอะไร การที่ฮิวม์นิยามเช่นนั้น เพราะฮิวม์คิดว่า มนุษย์เราเชื่อความสัมพันธ์ตามธรรมชาติชนิดนี้ และด้วยเหตุนี้เอง เขาจึงอยากรู้ว่า ทำไมมนุษย์จึงเชื่อเช่นนั้น เขาจึงใช้วิธีค้นหาต้นตอของความเป็นสาเหตุโดยกลับไปหาประสบการณ์ตามแนวคิด

ของเขา โดยอาศัยสิ่งที่เชื่อมโยงไปถึงประสบการณ์ได้ การเชื่อมโยงเหตุและผลเกิดขึ้นอย่างไร ความเข้าใจของมนุษย์ที่ว่า เมื่อมีเหตุแล้วจะต้องมีผลเกิดตามมา หลักที่ควรพิจารณาคือ การเกี่ยวข้องในแง่ของเหตุและผลต่อกันระหว่างเหตุการณ์ 2 อย่างคือ 1) เหตุและผลเกี่ยวข้องกันอย่างจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งมีเวลาเป็นเครื่องกำหนด เช่น มีวันนี้ก็ต้องมีเมื่อวานนี้และจะต้องมีพรุ่งนี้ทุกทีไป หรือมีปัจจุบันจะต้องมีอนาคต 2) ถ้าเหตุการณ์ ข. เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนคือ ก. ตามเงื่อนไขที่ว่า จะไม่มีเหตุการณ์อื่นใดเกิดขึ้นแทนที่เหตุการณ์ ข. ฮิวม์อ้างว่า ความเกี่ยวข้องของเหตุและผล ไม่จำเป็นต้องมีอยู่แล้วอะไรเป็นที่ยืนยันคำพูดนี้ เมื่อเราทราบถึงเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นเราไม่อาจจะคิดให้รู้ได้ว่าผลของมันจะเป็นอย่างไร (Somruedee Wisatwet, 1996 : 109)

ดังนั้น จากทฤษฎีของฮิวม์ เหตุและผลไม่มีอะไรเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเลย เป็นเพียงเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นตามกันมาเท่านั้น การที่เรารู้ว่า เมื่อมีอะไรเกิดขึ้นแล้วผลอย่างนั้นตามมา สิ่งนี้เราทราบด้วยการสังเกตผลที่เกิดขึ้นจริง เพราะฉะนั้น เรารู้เหตุผลได้ ไม่ใช่จากการคิด หากรู้ได้จากการรับรู้ทางประสาทสัมผัสเท่านั้น ดังนั้น ระหว่างเหตุและผลจึงเป็นเพียงสิ่งที่เกิดตามกันมาตามธรรมเนียม โดยไม่มีอะไรความเกี่ยวข้องกันเลย แต่สิ่งที่เราควรทำความเข้าใจคือ จริง ๆ แล้วอะไรเป็นสิ่งที่ทำให้เราคิดว่า มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน จากการวิจัยพบว่า การที่เรามีความเชื่อว่า เหตุและผลเกี่ยวข้องกันอย่างจำเป็นขาดไม่ได้นั้น เช่น การเห็นลูกบิลเลียดลูกแรกชนบิลเลียดลูกที่สอง รอยประทับอันแท้จริงที่เกิดขึ้นแก่เราก็คือ การเคลื่อนไหวของบิลเลียดลูกแรก และการเคลื่อนไหวต่อมาของบิลเลียดลูกหลัง เราไม่มีรอยประทับใด ๆ เกี่ยวกับอำนาจหรือพลังในบิลเลียดลูกแรกนั้นเลย และไม่อาจอนุมานได้ว่า มีอำนาจในเหตุภายนอกใด ๆ ได้ เพราะ 1) เป็นเพียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยเห็นจนเกิดความเคยชิน 2) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่แรก ไม่มีพลังอะไรให้เรามองเห็นได้เลยไม่สามารถสังเกตได้ และ 3) เพียงการเกิดขึ้นอย่างซ้ำ ๆ ของเหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น ไม่เป็นการเพิ่มอะไรให้กับบรรดาคุณภาพของมันเลย (Somruedee Wisatwet, 1996 : 298)

สรุปได้ว่า การที่เราจะตัดสินว่าสิ่งสองสิ่งมีความสัมพันธ์เป็นสาเหตุและผลกันนั้นจะต้องมีองค์ประกอบ 4 อย่างคือ

- 1) รอยประทับที่เกิดจากผัสสะที่ปรากฏต่อเราในขณะนั้น
- 2) การอนุมานความเป็นสาเหตุและผล หรือการที่จิตโยงรอยประทับที่ปรากฏเข้ากับมโนภาพที่จำได้ว่าเคยเห็นเกิดตามรอยประทับนี้มาเสมอ

3) มโนภาพที่สัมพันธ์กับรอยประทับ คือมโนภาพที่คิดว่าจะเกิดตามมาเสมอทุกครั้ง ในกรณีนี้คือการเคลื่อนที่ของลูกบิลเลียดที่ถูกชนที่เราอนุมานว่าเป็นผล

4) ความเชื่อมั่นว่ามโนภาพที่เคยเกิดตามรอยประทับมาเสมอทุกครั้งจะต้องเกิดขึ้น อีก ดังนั้น เหตุและผลที่เกิดขึ้นไม่มีอะไรเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกันได้ เหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ไม่มีส่วนสัมพันธ์กัน เป็นเพียงการเกิดตามกันมาเท่านั้น และสิ่งที่เราเห็นบ่อยครั้งจนเกิดความเคยชิน จนคิดว่า มันมีความเชื่อมโยงเป็นปัจจัยแก่กันและกัน สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงการจินตนาการ (imagination) เป็นตัวเชื่อมโยงเหตุและผลของมนุษย์เท่านั้น

ในเรื่องของจิตสาร (mind substance) วัตถุสาร (material) และพระเป็นเจ้า (God) ก็เหมือนกัน ฮิวม์เห็นว่า สิ่งเหล่านี้จะมีอยู่อย่างไรในเมื่อเราไม่เคยมีผัสสะต่อสิ่งเหล่านี้เลย ผัสสะของเราตรวจสอบคุณสมบัติได้บางอย่างเท่านั้น และสิ่งที่อยู่เหนือประสบการณ์ ก็ไม่สามารถเข้าถึงได้ และเกินกว่าสมรรถภาพของมนุษย์จะเข้าถึงได้ พระเป็นเจ้าก็เช่นเดียวกัน เป็นสิ่งที่มนุษย์เข้าไม่ถึง และไม่สามารถสัมผัสได้ การค้นหาตัวตนของพระองค์ ก็พบแต่ความว่างเปล่าและประสาทสัมผัสส่วนใดก็ไม่อาจรับรู้ได้ การที่มีความเชื่อว่า พระเป็นเจ้าเป็นสาเหตุแรกของสรรพสิ่ง เราก็กังหนัดไม่พบเลย คำกล่าวอ้างเหล่านี้ก็เป็นแค่เพียงลมปากของมนุษย์เท่านั้น “ยิ่งความรู้ระดับปรมาตม ก็ไม่ต้องอ้างถึง” ไม่มีประสาทสัมผัสส่วนใดเลย ที่สามารถรับรู้ถึงความรู้ระดับปรมาตม ดังนั้น สิ่งที่มนุษย์รู้ได้ในทรรศนะของฮิวม์ คือประสาทสัมผัสเท่านั้น ถ้าสิ่งใดที่ไม่อาจรับรู้ได้ฮิวม์จะปฏิเสธทันที ฮิวม์จึงกลายเป็นนักประสบการณ์แบบตั้ง จนกลายเป็นคนช่าง สงสัย (sceptic) ไม่เชื่อแม้กระทั่งความคิด เหตุผล และความรู้ของตนเอง จึงกล่าวได้ว่า ทฤษฎีความรู้ของฮิวม์ จึงมีแนวโน้มที่จะเป็นนักวิพากษ์นิยม (scepticism) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากแนวคิดฮิวม์นี้เอง จึงมีอิทธิพลต่อความรู้ทรรศนะของฮิวม์ที่มีต่อมนุษย์ ได้แก่

1. อิทธิพลพรมแดนความรู้ทรรศนะของฮิวม์ที่มีต่อตนเอง มนุษย์เป็นผู้แสวงหาความรู้ เพื่อการดำเนินชีวิต การศึกษาเล่าเรียน การปฏิบัติทดลอง จึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อให้ตนเองได้มาซึ่งประสบการณ์

2. อิทธิพลของพรมแดนความรู้ทรรศนะของฮิวม์ที่มีต่อสังคมและชาวโลก ในสมัยปรัชญาของฮิวม์รุ่งเรือง จะเห็นได้ว่า แนวคิดของฮิวม์มีอิทธิพลอย่างมาก ได้รับการยอมรับอย่างมาก และมีการแผ่ขยายไปยังสังคมต่างๆ ซึ่งประจักษ์พยานที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของฮิวม์คือ คานต์ (Immanuel Kant) นักปรัชญาชาวเยอรมัน ที่เล็งเห็นความสำคัญของ

การอธิบายเรื่องสาเหตุ คำนึงได้พยายามแสวงหาใหม่ในการอธิบาย เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่ฮิวม์อ้างมา อีกท่านหนึ่งคือเบนธัม (Jeremy Bentham) ที่ได้แรงบันดาลใจจากความคิดเรื่อง คุณค่าทางจริยธรรมของฮิวม์ และเบนธัมได้นำแนวคิดนี้มาเป็นต้นเค้าของทฤษฎีประโยชน์นิยม (utilitarianism) ทฤษฎีประสบการณ์นิยมของฮิวม์ ได้มีอิทธิพลอย่างมากในเวลาต่อมา ซึ่งแนวความคิดของฮิวม์นี้ มีอิทธิพลต่อสำนักปฏิบัตินิยม (pragmatist) อุปกรณ์นิยม (instrumentalist) และปรัชญากลุ่มที่เน้นในเรื่องการวิเคราะห์ภาษาในเวลาต่อมาด้วย ซึ่งมีจุดเด่นในทฤษฎีของฮิวม์ที่มีต่อนักปรัชญาและการศึกษา ได้แก่ 1) วางรากฐานแนวคิดใหม่ในยุควิทยาศาสตร์ 2) การใช้หลักเหตุผลที่นักปรัชญายุคก่อนเห็นว่า เป็นสิ่งภายนอก เข้ามาไว้ในประสาทสัมผัส และ 3) ฮิวม์กล้าที่จะนำเอาประสาทสัมผัสที่มีขีดจำกัด ใช้ครอบคลุมความรู้ทั้งจักรวาล

สรุป

ทฤษฎีความรู้ในทฤษฎีของฮิวม์ ให้คำนิยามภายในกรอบประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสเท่านั้น เพราะฮิวม์เป็นนักประสบการณ์นิยม (empiricism) ดังนั้น การนิยามความหมายของความรู้คือ “ความจริงแน่นอนที่เกิดจากการยึดเอามโนภาพ” ความจริงแน่นอน (truth) คือความจริงที่ได้จากประสาทสัมผัส (sense) ประสาทสัมผัสทำให้เกิดรอยประทับ (impression) มโนภาพ (ideas) ได้มาจากการลอกเลียนแบบรอยประทับแล้วเก็บไว้ในลักษณะของจินตภาพ (image) ดังนั้น สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงเป็นจริงเสมอและเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ คือความรู้ทางคณิตศาสตร์ หรือพีชคณิต เช่น $3+3=6$, มุมฉากจะมีค่าเท่ากับ 90° หรือ เกลีย้อมมีรสเค็ม เป็นข้อความจริงที่กล่าวถึงแล้วไม่จำเป็นจะต้องพิสูจน์ เป็นต้น

ธรรมชาติความรู้ของฮิวม์เกี่ยวกับโลกภายนอก (external world) เพื่อให้รู้ประจักษ์แจ้งในวัตถุ ที่มุ่งพิสูจน์ความมีอยู่ของวัตถุ (material) การเข้าถึงวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความมีอยู่ ว่ามีอยู่จริงหรือไม่ รวมทั้งแสวงหาธรรมชาติความรู้มีความเชื่อมโยงระหว่างเหตุและผล (cause and effect) และในส่วนต่างๆ จะเป็นความสัมพันธ์ของสาเหตุกับวัตถุ สาเหตุกับสสาร (substance)จิต (mind)อัตตา (ego)...เอกภพ (universe) และสาเหตุกับพระเจ้า (cause and God) เรามีความสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านี้อย่างไร เกี่ยวข้อง

กับมนุษย์ทางไหนอย่างไร มนุษย์รู้ได้หรือรู้ไม่ได้ การพิสูจน์สิ่งเหล่านี้ไม่มีอะไรยืนยันได้นอกจากประสาทสัมผัสเท่านั้น

อิทธิพลความรู้ธรรมชาติของฮิวม์ที่มีต่อมนุษย์นั้น ฮิวม์ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องเหตุผลแก่การศึกษาและวงการปรัชญาว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ความเชื่อที่ว่าเหตุมีความสัมพันธ์กับผล ในความเป็นจริงแล้ว ทัศนะของฮิวม์ ทั้งเหตุและผลนี้เป็นเพียงการเกิดขึ้นแล้วก็สิ้นสุดลงเท่านั้น ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกันเลยในธรรมชาติของตัวมันเอง เหตุและผลเป็นเพียงเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องที่ว่าไม่มีอำนาจพลังอันใดที่จะรู้ได้ บรรดาของเหตุทั้งหลายก็ไม่มีพลังอย่างนี้เช่นกัน สิ่งที่เป็นเหตุและผลเป็นเพียงกลุ่มประสบการณ์ทางผัสสะหรือประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสเท่านั้น การที่มนุษย์เข้าใจว่ามีการเชื่อมโยงเกิดขึ้นระหว่างเหตุและผล ความคิดเท่านั้นเป็นสิ่งที่กำหนดให้สิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์กัน แต่ก็ไม่มีอะไรยืนยันได้ ฮิวม์กล่าวว่า การที่เรามีประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ มาก่อนก็เลยทำให้เราคาดเดาได้ว่า เหตุอย่างนี้ ผลก็จะต้องออกมาเป็นอย่างนี้ การที่เราจะรู้ผลจะต้องเป็นไปตามที่เราคิด นั้นเป็นการสรุปสิ่งที่เราเคยมีประสบการณ์มาแล้ว ซึ่งปรากฏขึ้นเป็นสิ่งที่เราเห็นบ่อยครั้งจนเกิดความเคยชิน จึงทำให้เราสรุปสิ่งที่จะเกิดในอนาคตว่าจะต้องเป็นไปตามที่มันเคยเป็น ซึ่งเหตุการณ์นี้ไม่อาจหาข้อสรุปได้

References

- Hume, David. (1971) . *An Inquiry Concerning Human Nature*. Chicago : United States of America.
- Phra Ratchaworamuni (Prayoon Thammachitto). (2001) . *Greek philosophy, Western wisdom origin*. (5th ed.). Bangkok: Samsam Publishing.
- Phra Thaksin Khanathikorn (Sing Than Kham Kham). (2001) . *Philosophy*. Bangkok: International Publishing House.
- Prapat Phoengdon and faculty. (1997) . *Basic philosophy*. (Department of Philosophy and Religion Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Institute Chiang Mai.
- Royal Academy. (2000) . *English-Thai philosophical dictionary*. Rajabhatitthaya edition. Bangkok : Royal Institute of Publishing.
- Somruedee Wisatwet. (1996) . *Hugh's Knowledge Theory*. Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Witthan Suchikupta. (1996) . *Basic Philosophy*. Bangkok : Ramkhamhaeng University Press.